

Nyíltartó tok - puzdra

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	86.3.1 
Készítés ideje:	17. SZÁZAD 4. NEGYEDE
Készítés helye:	Törökország (Oszmán Birodalom)
Anyag:	bársony
Technika:	sodrott skófiunköteggel hímzett
Méretek:	hosszúság: 67 cm szélesség: 12 cm

Hosszúkás, hatszögletű, enyhén kúpos hasábforma, alján ovális lappal, tetején felhajtható fedéllel. Bőrből és többretegű papírból alakított vázát több részből szabott vörös bársonyszövet borítja. A bársonyborítás egész felülete – a hátlap kivételével – sodrott skófiunköteggel és sárga selyem bélfonalra font aranyozott ezüstszalaggal hímzett.

A hímzés mintája a paláston: hosszában – az élek mentén – öt mezőre osztott, a mezőkben palmettából kinövő, egyenes szárra fuzve „végtelen csomó” minta és mandorlába foglalt lótuszvirág váltakozik. A hasáb alsó és felső, kb. 10 cm-es vége zezzug vonalban hozzászabott darabból készült, a toldást zsinórhímzés takarja. Felületüket a középrésznél sűrűbb minta borítja: a hosszanti sávokban hármass levélkékből kinövő liliomos virágtő, oldalágain levelekkel, virágokkal. Felhajtható fedele a palást hatszögű körvonalát követi, felületén: keskeny csikmintával keretezett liliomos virágtő ovális aljának közepén: egymás szirmát metsző rozettamotívum. Hátlapján bőrszíjjal felerősített rézkarika.

Formája a hagyományos török nyíltegezok formájától különbözik. Használatuk és készítésük feltehetően európai hatásra vált divatosná az Oszmán Birodalomban a 17. század második felében és a 18. század folyamán. E korból számos henger vagy négyszögletes hasáb alakú, többnyire bőrrrel vagy festett, illetve rakott díszű fával borított változata ismert különböző múzeumi gyűjteményekből. Általunk ismert legközelebbi analógiája a párizsi Musée de l'Armée gyűjteményében őrzött, zöld bársonyborítású, skófiunköteggel hímzett török nyíltok (ltsz.: L 236).

A nyíltokot a fraknói Esterházy-kincstár 1696. évi inventáriuma említi elsőként: *Almaria Sub: Num: 83 et 84. - Nr 9. Bursa ex rubro Holloserico elaborata argento deaurato cooperta, cum sagittis.*

Irodalom

- Pásztor Emese: *Spectacle and Splendour. Ottoman Masterpieces from the Museum of Applied Arts in Budapest.* Sharjah Museum of Islamic Civilization, Sharjah, 2016. - Cat. 35.
- Szerk.: Pásztor Emese: *Az Esterházy-kincstár textíliái az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében.* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 67. (Pásztor Emese)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM.* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 47/b.

